

Par IKP ātro novērtējumu 2022.gada 3.ceturksnī

Nenoteiktība un straujais cenu kāpums bremzē ekonomiku

Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes veikto iekšzemes kopprodukta ātro novērtējumu 3.ceturksnī IKP salīdzināmās cenās bija par 0,6% mazāks nekā 2021.gada 3.ceturksnī. Pēc provizoriskām aplēsēm IKP ietekmēja kritums ražojošajās nozarēs (par 3,9%) un apjomu pieaugums pakalpojumu nozarēs (par 1,7%). Kopumā šogad 9 mēnešos IKP bija par 2,4% lielāks nekā pirms gada.

Ekonomikas sabremzēšanās bija gaidāma. Krievijas agresijas rezultātā ir pasliktinājusies ģeopolitiskā situācija un ekonomiskās attīstības perspektīvas. Būtiski ir pieaugušas enerģijas un pārtikas cenas, pastiprinot inflācijas spiedienu laikā, kad dzīves dārdzība visā pasaulē jau strauji pieauga, atkopjoties no Covid-19 pandēmijas. Cīnoties ar strauji augošo inflāciju, Eiropas centrālā banka palielina procentu likmes, kas savukārt bremzē ekonomikas izaugsmi. Kara dēļ globālo ekonomiku ietekmē arī izejmateriālu piegāžu ķēžu traucējumi.

Augstā inflācija negatīvi ietekmē iedzīvotāju pirktspēju. Cenu pieauguma tempi apstiež algu kāpumu, kā rezultātā reālie ienākumi samazinās. Pēdējos mēnešos ir sabremzējies mazumtirdzniecības nozares apgrozījums. Izslēdzot cenu ietekmi, 3.ceturksnī mazumtirdzniecības apjomi bija vien par 0,8% lielāki nekā pirms gada.

Straujais izmaksu pieaugums negatīvi ietekmē būvniecības nozari, kurai 3.ceturksnī bija vislielākā ietekme uz apjomu samazinājumu ražojošajās nozarēs. Atsevišķi būvniecības plāni tiek atlikti dēļ augstajām cenām, savukārt jau uzsāktie būvniecības projekti ir ievērojami sadārdzinājušies. Tendences būvniecībā būtiski ietekmē investīciju dinamiku, jo ieguldījumi ēkās un būvēs veido lielu īpatsvaru kopējās investīcijās.

Tāpat kopējos ekonomikas rādītājus ietekmē ārējās tirdzniecības tendences. Preču eksports turpina augt (šogad jūlijā-augustā faktiskajās cenās tas bija par 26,7% lielāks nekā pirms gada). Tajā pašā laikā eksporta vienības vērtības jeb eksportētās produkcijas cenas auga par 21-22%. Tas nozīmē, ka arī 3.ceturksnī turpināja augt eksporta apjomi salīdzināmās cenās, tomēr lēnāk nekā iepriekš. Savukārt importa apjomi aug straujāk nekā eksports, jo uzņēmēji veido krājumus gan saistībā ar būtiski traucētajām piegāžu ķēdēm, gan bažās par iespējamiem traucējumiem nākotnē dēļ jaunām sankcijām. Šogad 1.pusgadā preču un pakalpojumu eksporta – importa negatīvais saldo pieauga līdz 6,6% no IKP.

Joprojām pastāv liela nenoteiktība attiecībā uz to, kā karš un ar to saistītās sankcijas ietekmēs turpmāko Latvijas ekonomikas attīstību. Nenoteiktība ietekmēs gan iedzīvotāju patēriņu, gan uzņēmumu investīcijas un ārējo tirdzniecību. Paredzams, ka ekonomikā grūtāka situācija būs šī gada nogalē un nākamā gada pirmajos mēnešos. Ekonomikas ministrija prognozē, ka kopumā 2022.gadā ekonomikas izaugsme paliks pozitīva un būs 2% robežās. Savukārt nākamajā gadā kopumā IKP pieauguma tempi būs lēni un pieaugums varētu būt zem viena procenta pie nosacījuma, ka esošajā ģeopolitiskajā situācijā nenotiek būtiska pasliktināšanās.

